

Fältstudier i geografi i skolan

Fieldstudies in geography in school

Patrik Niemi

Fakultet

Geografi, Lärarprogrammet

---

15 hp

Handledare: Hans-Olof Gottfridsson

Examinator: Gabriel Bladh

Datum: 2017-10-02

Abstract

Field studies in the subject geography. Field studies mentioned in the curricula Lgr11 and Gy11 and outdoor education is common in primary school but how about secondary and upper secondary school? We know that being outdoors is good for you. But do field studies relate to our learning ability?

The purpose of the survey is to find out if and how teachers make use of field studies and research findings on field studies. The first part of the thesis is based on a literature review where you can take advantage of previous research about field studies. The second part is an interview study with seven different geography teachers answering questions about their own experiences of field studies. It was five secondary school teachers and two upper secondary school teachers in the city of Uddevalla, Sweden.

This study shows that field-studies in school is a good way of learning. Students learn to use their various senses and abilities in their studies and field studies have been shown to have a major positive impact on overall school results. In addition to the results geography students learn together, appreciate nature, experience well-being and a sense of context.

The results of the interview study show that field studies are almost non-existent in the selected schools, according to the surveyed teachers. They want to teach outdoors but the resources, time and experience is something of an obstacle. All the teachers interviewed believe in the importance of fields studies regarding learning and would like to include field studies in their teaching in the future.

Sammanfattning

Denna uppsats baseras på en undersökning om fältstudier i skolan inom ämnet geografi. Fältstudier nämns i läroplanerna Lgr11 och Gy11 och utomhuspedagogik är vanlig i låg- och mellanstadiet men hur ser den ut på högstadiet och gymnasiet? Att vara utomhus är bra för människan men hur bra är fältstudier för inlärningsförmågan?

Syftet med undersökningen är att ta reda på om och hur lärarna använder sig av fältstudier samt vad forskningen säger om fältstudier. En del av uppsatsen bygger på en litteraturstudie samt artiklar där man kan ta del av tidigare forskning av fältstudier. I den andra delen så har sju olika SO-lärare fått svara på frågor angående deras egna erfarenheter av fältstudier. Av de sju olika lärarna så jobbar fem på högstadiet och två på gymnasiet i staden Uddevalla i Sverige.

Uppsatsen visar att fältstudier i skolan är ett bra inlärnings sätt för elever. Eleverna lär sig använda sina olika sinnen i sina studier och det har visat sig få en stor positiv betydelse i skolresultaten. Utöver resultat så lär sig eleverna samarbeta, uppskatta naturen, får ett välbefinnande och en känsla av sammanhang.

Resultatet av intervjustudien visar att fältstudier är nästan obefintliga i valda skolor enligt de tillfrågade lärarna. De vill kunna undervisa utomhus men resurser, tid och erfarenheter är något som har hindrat dem. Alla de intervjuade lärarna tror på fältstudiernas betydelse för inläringen och skulle gärna vilja inkludera fältstudier i deras undervisning i framtiden.

Innehåll

Abstract	3
Sammanfattning	3
1. Bakgrund	2
1.2 Problemformulering	3
1.3 Syfte	3
1.4 Frågeställningar	3
2. Metod	3
2.1 Design.....	3
2.2 Urval.....	4
2.3 Genomförande	4
2.4 Intervjuguide	5
2.5 Databearbetning	5
2.6 Reliabilitet och validitet	6
2.7 Etiskt förhållningssätt.....	6
3. Litteraturbearbetning	6
3.1 Friluftsliv och fältstudier	6
3.1.1 Syftet med fältstudier och utomhuspedagogik.	8
3.2 Använda Geografi	10
3.2.1 Metoder för fältstudier.....	11
3.3. Fördelar med fältstudier som pedagogiskt verktyg.	14
3.3.1. Perspektiv på lärandet utanför klassrummet.	14
3.4. Närområdesstudier i skolan.....	15
3.5. Användning av fältstudier i skolan.....	16

3.5.1 Läroplanen.....	16
3.6 Kognitivt lärande.....	17
3.6.1 Vad anser lärare om fältstudier	19
4. Resultat av intervjuundersökningen	20
4.1 Arbetsplats.....	20
4.2 Hur ser lärarna på fältstudier?	20
4.3 Bedriver lärarna fältstudier?.....	20
4.4 Om lärarna fick välja helt fritt, inga tidsramar, mål osv hur skulle de vilja arbeta med fältstudier?.....	20
4.5 Fördelar/Nackdelar med fältstudier?.....	21
4.6 Har lärarnas syn på fältstudier ändrats över tid?	21
4.7 Lärarnas egna tankar	22
4.8 Resultatsammanfattning	22
5. Analys.....	23
6. Diskussion	25
7. Reflektion	27
Referenser.....	28
Elektroniska källor	29
Övriga källor	29
Bilaga 1	29

1. Bakgrund

I boken *Klimatologi, Meteorologi* (1999) av Brogren, Jörgen m.fl. så förklarar de hur moln fungerar och ser ut. Moln består av iskristaller eller vattendroppar och ibland båda. Livstiden för individuella iskristaller och droppar är ca tio minuter. Trots denna snabba process så har man namngett de olika typerna av molnen. 1802 så klassificerade man moln efter storlek och höjd, man namngav dem helt enkelt efter hur de såg ut, ett schema som skapades av Luke Howards skriver Brogren m.fl. (1999)(s.61). Generellt sätt så finns det tio olika slags moln som man delar in i vilken höjd de finns, höga, medelhöga och låga. Brogren m.fl. (1999)(s.62-65) beskriver några följande exempel, fjädermoln (Cirrus) är tunna moln och till utseendet så liknar de fjädrar eller trådar och kan uppenbara sig enskilt eller i molnbankar. Skiktmoln (Altostratus) är ett grått, tätt moln utan struktur och kan täcka hela himlen. Det kan falla nederbörd från ett skiktmoln men det hinner oftast avdunsta innan det träffar marken. Dimmoln (Stratus) är som ett jämngrått molntäcke som ligger lågt. Det kan falla nederbörd samt även snökorn. Regn-snömoln (Nimbostratus) är ett stort och mäktigt molntäcke där intensiv nederbörd eller snöflingor kan komma ifrån. Åsk- bymoln (Cumulonimbus) är ett stort och mäktigt moln där översidan reser sig som ett städ. Åska, hagel och intensiv nederbörd är vanligt skriver Brogren m fl. (1999) När man läser Brogren m fl. (1999) och deras intressanta förklaringar av moln så blir man nyfiken att studera molnen i verkligheten. Texten innehåller mycket information och förklaringar av hur något ser ut. När elever läser en sådan svår text så kan det bli svårt att ta till sig informationen och samtidigt lära sig hur moln ser ut. Att över tid som elev studera himlavalvet tillsammans med textens förklaringar av moln vore väldigt lärorikt och något som en geografilärare borde tillämpa. Ett avsnitt av moln inom geografiundervisningen vore ett ypperligt bra tillfälle att genomföra fältstudier. Tid och resurser vore inte några problem då tillgången till himlen finns överallt och i värsta fall vid dåligt väder via fönstren.

Jag var alltid ute som barn och sprang runt och lekte bland lekplatser och alla grönområden med fina skogar. Att vara i naturen blev naturligt för mig. Med en tidig flytt till en annan kommun vid 10 års ålder, till en plats med ännu större skog, sjöar och hav gjorde att man kom att älska naturen. Fiska, paddla, övernatta i skogen, fånga ödlor och grodor, bygga kojor, utforska naturen, ja listan kan göras lång vad man i barn- och tonåren höll på med på fritiden. I vuxen ålder så har intresset för kulturiska platser blivit intressant samt vårt kulturarv med spännande platser och museer. Jag är gammal nog så jag gjorde även "lumpen" vid ett elitförband där skogen kom att bli vårt andra hem. Mina tidigare yrken var arbete utomhus och man fick ibland brottas med snö och regn men man njöt desto mer när solen lyste. När jag senare kom att jobba på skola vilket jag gjort nu i ca 8 år så har jag börjat reflektera över undervisningen utomhus. Jag som mestadels arbetat som idrottslärare är ju van att ha lektioner utomhus men hur är det med geografiämnet?

1.2 Problemformulering

Det står tydligt i läroplanen (se kap 3.5.1) att i geografiämnet på högstadiet och på gymnasiet så skall man ha fältstudier, men varför bedrivs det knappt undervisning utomhus? Begår lärarna tjänstefel när man inte följer alla delar i läroplanen? Lärare som inte är bekväma med utevistelser kan få det svårt att undervisa ute. Vädret kan vara dåligt och det krävs en del förberedelser. Samtidigt måste det finnas ett syfte och en poäng med att gå ut så eleverna blir motiverade. Eleverna på högstadiet och gymnasiet tycker inte det är speciellt kul att vara utomhus i dåligt väder och det syns ganska tydligt på skolgården under rasterna. Samtidigt så ser man heller inte lärarna ute i friska luften under en arbetsdag. Kan problemet ligga i första hand hos lärarna och deras engagemang för fältstudier?

1.3 Syfte

Fältstudier är idag ovanliga i den svenska skolan trots att den ingår som ett moment i läroplanen för geografiämnet (se kap 3.5.1). Man kan se ordet fältstudier på olika sätt, det ena sättet är enligt läroplanen med tydliga syften och mål inom de olika ämnen som har fältstudier som krav där man använder sig av t, ex landskapet i sin undervisning. Sedan kan man också se fältstudier som en pedagogisk undervisning utomhus som kan användas i alla ämnen i skolan. Att man går ut i friska luften till en rofylld plats och undervisar i t, ex matematik. Men ämnet geografi har krav på fältstudier som ett pedagogiskt verktyg. Syftet med fältstudier inom geografi handlar mycket om de olika metoderna och verktygen som finns att tillgå när man studerar natur och kulturlandskapet. Syftet med denna uppsats är att studera ett antal lärares syn på fältstudier som pedagogisk verktyg inom geografi och genom detta få bättre förståelse för varför fältstudier inte är vanligare förekommande samt om inlärningsförmågan kan påverkas av fältstudiernas utomhusvistelse och pedagogik.

1.4 Frågeställningar

1. Hur ser lärare på fältstudier som verktyg för undervisningen i sitt ämne?
2. Hur har deras användning av fältstudier förändrats över tid?
3. Vilka är fördelarna med fältstudier och vilka positiva effekter kan det ha för eleverna?

2. Metod

2.1 Design

För att få vetskap om mina frågeställningar genomförde jag sju djupintervjuer med verksamma lärare både på högstadiet och på gymnasiet. Frågorna handlade om deras erfarenheter och

inställning till fältstudier. Jag valde att göra en intervjustudie för att jag tycker intervjuer blir mer personliga och att det ger möjligt till bra och personlig information. Trost (2010) i "*kvalitativa intervjuer*" skriver att i många metodböcker anses det att kvalitativa studier bara är lämpade som förstudier till kvantitativa studier. Trost (2010) säger att det inte stämmer och att kvalitativa studier fungerar bra på egen hand. Själv anser jag att en fördel med kvalitativa studier är att man kan studera den intervjuades kroppsspråk och kunna ställa följdfrågor och på så sätt få en bredare bild. Kvantitativa studier enligt mig passar bäst när man vill ta reda på siffror t ex hur många gånger i veckan elever är ute i skogen? Sådana frågor passar bättre i en enkätundersökning. Jag har följt det Trost (2010) skriver om att valet av metoder skall genomföras via valet av teoretiskt perspektiv och den skall stämma överens med den aktuella frågeställningen.

2.2 Urval

Hassmen och Hassmen (2008) säger att det finns olika sorters urval inom kvalitativ forskning, bl a *handplockat urval*. Inom urvalet *handplockat urval* som jag valde kallas *ett homogent urval* eftersom jag väljer deltagare som tillhör en specifik grupp. Jag valde endast utbildade lärare inom SO ämnena där geografi ingår vilket är en specifik grupp. Inför intervjuerna kontaktade jag olika skolor i staden Uddevalla. Vid den första aktuella tidpunkten för intervjuerna så var skolorna i fas med sina nationella prov vilket gjorde det svårt att få tag på kandidater för intervjuerna. Andra uppsättningen av intervjuer så var lärarna precis färdiga med betygsättningen inför jullovet. Jag lyckades till slut träffa fyra män från två olika högstadieskolor samt två kvinnor från olika gymnasium samt en kvinna från en tredje högstadieskola. Jag väljer att kalla männen "Adam, Bertil, Cesar och Dennis och kvinnorna "Diana G, Erika G och Fanny". (G=Gymnasiet).

Tabell 1. Informanterna som deltog i studien

1. Adam. 45 år, 2 barn, SO-lärare, 8 år inom yrket. Högstadiet.   2. Bertil. 27 år, inga barn, SO-lärare, 2 år inom yrket. Högstadiet.   3. Cesar. 28 år, inga barn, SO-lärare, 5 år inom yrket. Högstadiet.   4. Dennis. 30 år, inga barn, SO-lärare, 6år inom yrket. Högstadiet.   5. Diana 50 år, 1 barn, SO-lärare, 20 år inom yrket. Gymnasiet   6. Erika. 65 år, 2 barn, Barn och fritids, Geografi, Religion och Samhällskunskapslärare. 40 år inom yrket. Gymnasiet   7. Fanny 42 år, 3 barn SO-lärare, 15 år inom yrket. Högstadiet

2.3 Genomförande

Vid intervjun så fick deltagaren en kopia av frågorna och när de läst igenom dem lite snabbt så startade jag intervjun. Jag ställde mina frågor och skrev ner stödord för att sedan fylla på texten efteråt. Jag lät deltagarna sväva fritt mellan frågorna och berätta öppet om deras erfarenhet. Många gånger under intervjun så blev det mer ett diskussionssamtal men så länge jag fick mitt

önskade svar så lät jag det gå. Detta gjorde att jag satt kvar några minuter och reflekterade över deras svar. Samtliga deltagare satt också kvar för att säkerhetsställa att jag fick svar på mina frågor vilket var trevligt. Skulle det visa sig att jag saknade något svar så var det ju bara att fråga igen. Jag valde att använda ljudupptagare i form av mobilens funktion vid första samtalet med mannen men uteslöt det vid de övriga fem samtalen. Jag kände att jag inte behövde ljudupptagningar utan mina anteckningar och förståelsen för var de intervjuade personerna stod i frågorna var självklara när jag transkriberade texten. Men inför den sista intervjun så valde jag att återuppta ljudupptagning för att säkerhetsställa svaren.

2.4 Intervjuguide

För att kunna formulera mina frågor på ett bra sätt tog jag hjälp av Hassmén och Hassmén (2008) tabell (s.257). Det hjälpte mig att förstå hur viktigt upplägget är inför en intervju. Jag ville ha en tydlighet mellan informationsfrågorna och den aktuella intervjun. Jag började med att fråga efter namn, ålder, familj, bostadsort, yrke och år inom skolan. Att veta deras ålder beror på att vissa svar kan vara åldersrelaterat t ex att man kan vara gammalmodig och stå för det. Familjesituationen är viktig med tanke på om de har barn själva så kan de tydligare relatera till hur viktiga vissa frågor är angående fältstudier. Att få veta om de jobbat länge är viktigt för då har de varit med om olika läroplaner och det kan påverka deras svar. Allt detta tillsammans kan hänga ihop med hur de ser på fältstudier. Under intervjuerna så blev det självklart en del invävda frågor under samtalets gång. Ibland fick jag förtydliga mig eller omformulera frågorna. (se bilaga)

2.5 Databearbetning

När jag valde att göra merparten av mina intervjuer utan ljudupptagning så kunde inte min transkribering bli exakt utförlig. Det går inte att skriva ner allt i minsta detalj när man inte har ljudupptagning. Även personernas kroppsspråk är minst lika viktigt som deras uttalande och då krävs även en videoupptagning. Jag instämmer med Hassmén och Hassmén (2008) som skriver att analystekniken kan se olika ut beroende på vetenskapssyn.

”Men en utskrift av en intervju är en konstruktion, en selektiv representation av allt det som sagts, som är beroende av en rad bedömningar och avgöranden” (s.112).

Hassmén och Hassmén (2008) menar att det är omöjligt att skriva ner allt som skett under intervjun, ickeverbalt t ex blickar, gester och tonfall. För att kunna få en bra känsla och överblick av vad man vill få ut av sin intervju så är det bra med en förförståelse av intervjufrågorna. Hassmén och Hassmén (2008) nämner *meningskoncentration* och det innebär att man koncentrerar långa meningar och minimerar dem till så få ord som möjligt vilket jag använde mig av. Att sedan med hjälp av stödorden och observationen av intervjudeltagaren sammanfatta intervjun. Därför var det viktigt att sitta kvar efter en intervju för att fånga sammanhanget och

känslan i svaren.

2.6 Reliabilitet och validitet

Reliabiliteten i denna studie är inte tillräckligt hög för att dra några generella slutsatser om fältstudiers påverkan men stödjer ändå min tes. För att få en högre reliabilitet så krävs fler intervjuer och i fler städer. Studiens frågeställningar blev utförligt besvarade med hjälp av både intervjuerna och litteraturstudien. Validiteten i denna studie är hög då intervjufrågorna var tydligt riktade mot studiens frågeställningar. Lärarna uttryckte sin erfarenhet, kunskap och tro om fältstudier. Deras svar talar ett tydligt språk vad gäller deras egna lektioner och delvis på deras skolor. För att få studien ännu mer tillförlitlig så krävs det mer intervjuer. Vill man även få en mer jämförbar studie så krävs det även intervjuer i mellanstadiet. Men hur tillförlitlig denna studie är oavsett antal intervjuer och hur den förhåller sig till andra kommuner och städer vet jag inte. Men utgår man från lärarnas svar vad gäller styrdokumentet och tidsaspekten inom mina valda skolor så tror jag svaren står sig även i andra delar av Sverige.

2.7 Etiskt förhållningssätt

Inför intervjuerna via antingen telefon, mail eller träff så informerade jag deltagarna att det är frivilligt att delta samt att deras namn inte kommer att nämnas i studien - att de kommer att vara anonyma. Information om vad studien skulle handla om delgavs vid första kontakten. Deltagarna kommer att få ta del av studien när den är klar om de är intresserade. Deras svar från varje fråga lästes upp efter intervjun och godkändes av respektive deltagare så inga missuppfattningar hade skett.

3. Litteraturbearbetning

I en del av nedanstående litteraturbearbetningen så nämner författarna vikten av utomhusvistelsen och hur barn och ungdomars inläring påverkas positivt av den sortens pedagogik. De menar att naturen är viktig inlärningsplats. Men det finns även författare som inte styrker den föreställningen. För att få en förståelse för utomhuspedagogikens roll för elever så börjar jag med att presentera svensk friluftshistoria. Min litteratur del baseras på frågeställning 3, "Vilka är fördelarna med fältstudier och vilka positiva effekter kan det ha för eleverna?"

3.1 Friluftsliv och fältstudier

Sandell och Sörlin (1999)(s10-11) *Friluftshistoria, från härdande friluftsliv till ekoturism och miljöpedagogik*, skriver att människans förhållande till naturen alltid har varit problematiskt. Man har försökt förstå naturen ända sedan människan var jägare och samlare. Vi är en del av naturen men ändå så finns det en spänning med att kontrollera magens kurrande till att skydda oss från

regn och kyla. Vi har en fruktan gentemot naturen. Som i de tidiga jordbrukssamhällena så har vi anpassat och specialiserat oss till landskapet för vår överlevnad. Samtidigt som industrisamhället vuxit fram och handeln mellan olika varor präglat vår kontakt med naturen, så har andra velat ut till det primitiva och naturnära. Ut till ansträngnings äkthet, ut till skogar, fjäll och fria horisonter. Familjer, föreningar och skolor har vandrat i naturen och det har varit viktigt att få med barn och ungdomar ut. Sandell och Sörlin (1999)(s.25) skriver att omkring sekelskiftet 1900 så kom en utveckling av friluftslandskapet och organiserat friluftsliv. Sverige lyfte bland annat fram kusterna och fjällen men även bad- och kurortskultur växte fram. I senare skede så vidgades alternativen och friluftsområden med svampskogar, parker och fågelmyrar blev till populära familjeutflykter. Processen hänger samman med urbaniseringen av samhället där en livsstil som skiljer arbete från fritid blev allt viktigare menar Sandell och Sörlin (1999). Under hela 1900-talet så har betydelsen av fostran genom naturupplevelser lyfts fram. I t.ex. Nordamerika så har en "back to nature" verksamhet varit i gång sedan 1800-talet där fiske, camping, stug-liv m.m. varit viktigt. I Sverige så har vi några organiserade friluftslivsorganisationer såsom 4H, friluftslivfrämjandet och scouterna. Dessa organisationer använder friluftsliv som en del av uppfostran skriver Sandell och Sörlin (1999)(s.27). Behovet runt sekelskiftet att stärka barn och ungdomars fysiska och moraliska styrkor bredde ut sig. Man kände att barnen behövde frisk luft och stärkande övningar för kroppen genom friluftsliv. Scoutrörelsen såg ett behov av att få ut framförallt slumbarnen från storstäderna och gynna dem med friluftsliv och kamratskap skriver Sandell och Sörlin (1999)(s.37-38). Även när industrin växte och svenskarna jobbade hårt så insåg både allmänheten och myndigheterna att vikten av rekreation var viktigt. 1938 kom lagen om 12 dagars semester vilket gjorde att svensken kunde njuta mer av friluftsliv samtidigt som myndigheterna var tvungen att "skydda" naturen från människans fritidsbehov genom att konstruera friluftsmöjligheter. I retur så fick man se livskvalité och produktivitet från allmänheten skriver Sandell och Sörlin (1999)(s.65). Den svenska framväxten av friluftsliv på 1900-talet sägs ha kommit av behovet att ge sig ut i skog och mark, bort från de växande städerna. Man ansåg att friluftsliv gav ökad kroppslig och själslig hälsa. I skolorna fick friluftsliv en allt viktigare roll och just idrottsämnet har i första hand förvalt den kunskapen. Till en början förespråkade man idrottsaktiviteter utomhus såsom skidor och skridskor men senare på 1950-talet så införde man också ren friluftsliv i läroplanen t.ex., lägerliv och terrängvandringar skriver Sandell och Sörlin (1999)(s.105). Jean-Jacques Rousseau (1712-1778) var en inspirationskälla till fysisk uppfostran som tog fart i slutet på 1700-talet. Sandell och Sörlin (1999)(s.106) skriver att Rousseau rekommenderade till en uppväxt i praktisk anda och att stillasittande var onaturligt för barnen. Han menade att kroppsrörelser utomhus påverkade människors tänkande positivt och det borde dominera stillasittande inomhus. 1954 startades ett projekt av Gösta Frohm som hette *Friluftsskolan* som senare resulterade i *Mulleskolan*. Målsättningen var att väcka ett intresse för naturen och att aktsamt värna om den. Sagofiguren *Mulle* skapades för barnens spänning, nyfikenhet och fantasi. Barnen lärde sig att ta ansvar över sig själv sin utrustning och sitt beteende i naturen. För att skapa en naturförståelse och kärlek till naturen så direktkontakt med alla sinnen i naturen, det man kommer att älska vill man ju inte förstöra skriver Sandell och

Sörlin (1999)(s141-147). På mitten av 1970-talet så väcktes hotet mot miljön och att det ansågs ligga på samhällsnivå att ändra. Det är människans konsumtion, livsstil, värderingar och tankesätt som måste korrigeras ansåg fältbiologerna. Människan har slutat respektera naturen och alltid ställer sig själv i centrum. Lösningen mot miljöhoten ligger i den enskilde personens intresse anser fältbiologerna och inte hos myndigheterna som de flesta tycker. Bästa sättet att arbeta emot miljöhoten är kunskap om naturen menar Sandell och Sörlin (1999)(s.162-165).

"Vistelse i natur kan också leda till bättre kunskap om och förståelse för hur naturen fungerar. Detta kan i sin tur medföra engagemang och ansvar för miljön som helhet, vilket på sikt är en förutsättning för ett miljöanpassat samhälle." citat (s.187)

Tittar man på vad Ashley Kent och Nick Foskett skriver i *"Fieldwork in geography: Reflections, Perspective and actions"* av Gerber och Kim Chuan (2000) så nämns det att Smith talar om tre perspektiv av fältstudier (se kap 3.6) och där nämner han friluftsliv som en av dem. Att friluftsliv är viktigt i den punkten med att man utvecklar fältstudier via friluftslivets fält av psykomotorisk utveckling. Upplevandet av vår fysiska förmåga utmanas och förbättrar våra praktiska kompetenser och på så sätt bidrar starkt till personlig känslomässig utveckling som i sin tur gynnar utvecklandet av fältstudier (s176).

Kopplingen mellan friluftsliv och fältstudier som jag vill få fram är kontakten med naturen och att vara utomhus. Nu skall man veta att fältstudier också kan vara att studera fenomen inomhus såsom stadens värmeverk eller ett bibliotek m.m. För just geografi så handlar fältstudierna mycket om kartor (se kap 3.5.1). Men det viktiga är att komma ut ur klassrummet. Att skilja på arbete och fritid var viktigt för människans hälsa skriver Sandell och Sörlin (1999) och samma gäller arbete i klassrum och arbete i fält, eleverna får ny energi och nya erfarenheter som gynnar inläringen anser jag.

3.1.1 Syftet med fältstudier och utomhuspedagogik.

Alan Kinder (2012)förklarar syftet med fältstudier och utomhuspedagogik i kapitlet *"Vad är bidraget av fältstudier till skolgeografin?"* i *Debates in geography education* av Lambert, D & Jones, M (2012). Enkelt sagt så skulle fältstudier kunna innebära allt lärande som är utanför klassrummet och den upptagna läraren skulle inte behöva förklara närmare vad syftet är med fältstudier då det står i läroplanen i GCSE (General Certificate of Secondary Education) på gymnasiet i England. T.ex. så består nyckelfaserna 1-3 i GCSE av fältstudier. I fas 1 så skall eleverna bli lärda att använda olika förmågor och undersökningar utanför klassrummet. I fas 3 så skall eleverna vara så skickliga att de kan välja och använda verktyg och tekniker för att kunna genomföra fältstudier lämpligt, säkert och effektivt. Den nationella läroplanen i England vill att syftet med fältstudier skall vara att utveckla elevernas förmågor och färdigheter inom fältstudier.

Med nedanstående tabell så visar Kinder vad lärare har utvecklat för just fältstudier och det är mer än de lagstadgade kraven:

Table 13.1 The potential purposes of geographical fieldwork

Broad educational purpose	Geographical fieldwork aim	Outcomes for learners (from the Learning Outside the Classroom Manifesto).
Conceptual	Developing knowledge and understanding of geographical processes landforms, issues.	<ul style="list-style-type: none"> • Improved academic achievement. • A bridge to higher-order learning. • Opportunities for informal learning.
Skills related	Developing skills in data collections, presentations and analysis with real data.	<ul style="list-style-type: none"> • Skills and independence in a widening range of environments. • The ability to deal with uncertainty.
Aesthetic	Developing sensitivity to and appreciation of built and natural environments.	<ul style="list-style-type: none"> • Stimulation, inspiration and improved motivation. • Nurture of creativity.
Values related	Developing empathy with views of others and care about/for the environment.	<ul style="list-style-type: none"> • Development of active citizens and stewards of the environment.
Social and personal development	Personal, learning and thinking skills such as independent enquiry, critical thinking decision-making, team working.	<ul style="list-style-type: none"> • Engaging and relevant learning for young people. • Challenge and the opportunity to take acceptable levels or risk. • Improved attitudes to learning. • Reduced behavior problems and improved attendance.

(Source: adapted from Caton, 2006; job, 1996 and DfES, 2006)

Att ha en tabell som hjälpmedel för att kunna genomföra fältstudier i geografi på ett relevant och tydligt sätt måste vara ett oerhört bra hjälpmedel för lärarna på den skolan. Att kunna följa en strategi med tydliga mål skapar trygghet för läraren som i sin tur sedan speglar av sig på eleverna anser jag. Enligt tabellen så visar den på många positiva saker som eleverna utvecklar och det som jag tycker sticker ut är under ”conceptual” de pratar om en högre utbildningsnivå och att elevernas akademiska förmågor ökar vilket är positivt för vidareutbildning.

3.2 Använda Geografi

Alastair Bonnet beskriver geografi och dess fyra viktiga verb i boken *"What is geography?"* (2008) (s.80-83). Vi är omgivna av geografi, vi går, flyger och kör över och igenom geografins landskap. Den mest vedertagna definitionen av geografi är "kartor" säger Bonnet (2008). Övriga kännetecken för geografien är resor, fältarbete och mötet mellan människan och landskapet. Det finns fyra verb som gör det lättare att förstå geografien och vad som engagerar alla geografer menar Bonnet (2008) 1. Utforska 2. Ansluta 3. Kartlägga 4. Ingripa. Geografi kan inte bara studeras genom laborationer och böcker utan den handlar om vår värld och den måste också upptäckas i verkligheten. Detta gör att det är svårt att låsa in geografi i ett klassrum när skolelever behöver komma ut på gator och fält för att upptäcka geografien säger Bonnet (2008). Geografien försöker konstant få oss att ta steget utanför dörren. Från början ville människan kartlägga hela världen och upptäcka nya platser. Numera när vi vet hur världen ser ut handlar det om att upptäcka och lära sig om landskapet som egen individ.

"To me, fieldwork is the heart of geography... It renews and deepens our direct experience of the planet and its diversity of lands, life and cultures, immeasurably enriching the understanding of the world that is geography's core pursuit and responsibility," (Stan Stevens)(s.81)

Konceptet med fältstudier baseras på att uppsöka och undersöka platsen där fenomenet man läser om finns. Bonnet (2008) skriver att de finns de som hävdar att geografi skall studeras i praktiken utomhus och inte i ett klassrum bland böcker.

"Fieldwork, whether in familiar local surroundings or distant unknown areas, was widely considered to be a means of encouraging children to recognise geography as this body of knowledge pre-eminently concerned with the real world" (Teresa Ploszajska)(s.82)

Det som Bonnet (2008) lyfter fram i texten och som är viktigt för skolelever är ju att man måste komma ut och undersöka landskapet själv, skapa sin egen fältstudie och på så vis få en bättre uppfattning av sina studier.

3.2.1 Metoder för fältstudier

Kinder (2012, s.182) skriver om utmaningarna som lärarna står inför och som de önskar utveckla.

- begripa alla val som finns tillgängligt för dem, genom att identifiera tillvägagångsättet och förståelsen hur dessa kan bli värdefulla i skapandet och formandet av erfarenheten i fältstudier.
- Anpassa sig och kombinera strategier för att skapa värdefulla fältstudie-erfarenheter för eleverna – där av utökande av lärarnas repertoar.
- Välja strategi/aktiviteter som möter olika grupper av elevers behov och intresse.

Kinder menar att geografi ur elevers perspektiv kan ses på två sätt:

Från passiv observation till medverkan, samt från beroende av läraren till självständighet. Ett annat sätt att närma sig fältstudier visar Kinder med sin figur 13.1 (2012, sid 183) som jag citerar nedanstående. Där visar han olika sätt att undervisa i fältstudier och hur olika strategier kan se ut. Kinder visar fem "familjer" av strategier men ingen utesluter den andra utan alla är viktiga inom fältstudier.

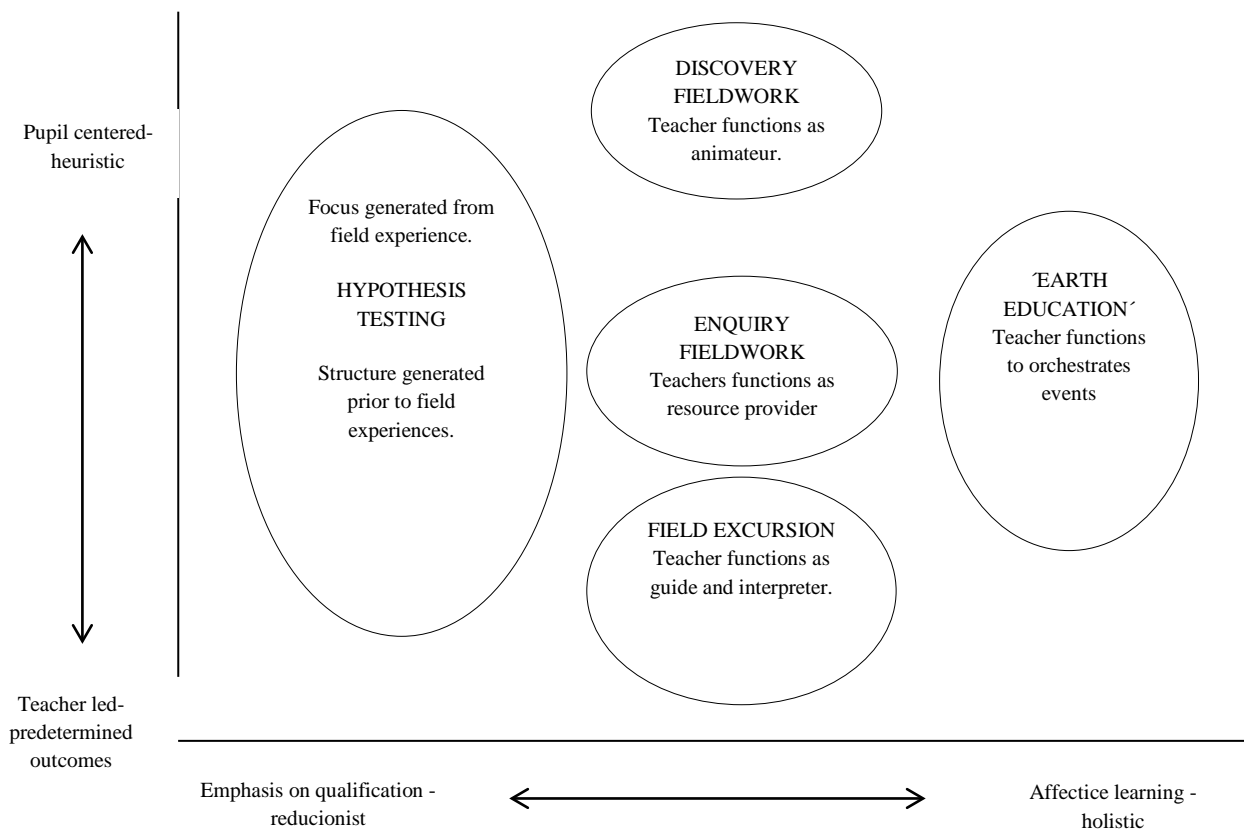

Figure 13.1 A classification of fieldwork activities (after Job, 1996)

Field excursions

Den traditionella undervisningen i fältstudier har visat sig vara en ”guidad tur” enligt Kinder. Man tar följe på en expert som lär ut och får eleverna att förstå. Det handlar om en observation där man förlitar sig på experten eller läraren. Strategin här blir att läraren dominerar med sina anteckningar, frågor och svar. Enligt Kinder så blir fältexkursioner med en expert det mest effektiva och lämpliga sätt att snabbt tillföra information till eleverna istället för att designa strategier för eleverna att avslöja kunskap och förståelse självständigt. Det finns chans att elever missar knappt märkbara bevis i landskapet om de utför fältstudier på egen hand men det finns också problematik med expertledda exkursioner såsom brist på engagemang från elevernas sida, de är förväntade att vara ”där” men deras intresse och uppmärksamhet är någon annanstans.

Hypothesis testing

Detta vetenskapliga tillvägagångssätt tog fart under den kvantitativa revolutionen på 1960-70 talet och har sedan dess varit en stöttepelare inom fältstudier i geografi. Det är ofta samlandet och analyserande av kvantitativ data som kännetecknar denna hypotesstrategi. Hypotesprövning är en vetenskaplig disciplin speciellt för de som skall ta examen på gymnasiet skriver Kinder (2012). Typiskt för hypoteser i fältstudier innefattar geografiska modeller och teorier. Antingen är uppgiften konstruerad att elever skall finna svar på utforskade problem eller så finns svaren redan sedan innan. Kinder beskriver en övning där eleverna ska ta reda på hur hastigheten förändras nedströms i en flod, men en sådan uppgift kan också eleverna ta reda på genom kursmaterialet. Samtidigt så är det ett tillfälle för eleverna att skapa sig erfarenhet och kunskap genom färdigheter med hjälp av geografiska verktyg inför uppgiften. Studenterna kan använda sig av olika modeller och teorier för att samla värdefull data för att få ett svar på uppgiften.

Enquiry

Förfrågan inom geografi anses som ett bra sätt att få eleverna intresserad menar Kinder och förklarar att undersökande frågor bidrar till nyfikenhet. Men det är en utmaning för läraren att ställa relevanta frågor som engagerar eleverna. Kinder (2012) visar Jobs förslag till frågor:

- Hur är detta ställe?
- Vad skiljer det sig från andra ställen som jag känner till?
- Vad betyder stället för mig? Vad betyder det för andra människor som bor här?

- Hur är det relaterat till andra ställen?
- Hur brukade det vara?
- Finns det olika åsikter om förändringar på orten? Hur föredrar vi en förändring?
- Kan det fortsätta så här?

Dessa frågor är inte direkt kopplade till just geografiska fältstudier men förväntas skapa en kraftfull nyfikenhet och ett starkt geografiskt tänk. Riley (refererad i Kinder 2012) anser bl.a. att bra förfrågan inom fältstudier fångar upp intresset och fantasin samt resulterar i njutbara utomhusaktiviteter.

Discovery

När det gäller att upptäcka i fältstudier så handlar det mycket om att läraren skall erbjuda tillfällen och motivera eleverna så de vill upptäcka omgivningen på egen hand. Var studierna skall ske och hur den skall se ut kan skulle kunna ligga på eleven själv att avgöra skriver Kinder (2012). Betoningen för upptäckandet av fältstudier handlar om utforskandet och utvecklandet av självständighet samt tillfället att använda geografiska verktyg och tekniker driven av elevens egen nyfikenhet. Tanken är att upptäckandet skall skapa ett tänk på ”var” de är och börja generera tankar och frågor för vidare studier inom upptäckandet eftersom svaren ofta blir oförutsägbara skriver Kinder.

Earth education

Många utbildare föredrar ordet sinnesintryck (”sensory” fieldwork) istället för jordutbildning som ”earth education” blir i direkt översättning (Kinder 2012). Båda termerna har det gemensamma att de kopplar ihop människor med naturen. Att få eleverna att avbryta sin dagliga undervisning genom att få dem använda sina sinnen som syn, hörsel, smak och lukt samt att få känna på omgivningen med sina händer gör att eleverna får en djupare känslomässig kontakt med miljön förklarar Kinder. Landskapsutbildning har sitt ursprung från miljöutbildning menar Kinder och säger att målet är att skapa oro och snabba åtgärder i miljöfrågor. Modellen för utomhusundervisning bör vara en strukturerad strategi genom landskapsutbildnings mål och värderingar. Och det börjar genom att acklimatisera sig och skapa ett medvetande för omgivningen skriver Kinder.

3.3. Fördelar med fältstudier som pedagogiskt verktyg.

3.3.1. Perspektiv på lärandet utanför klassrummet.

I boken *Studying PGCE Geography at M Level (2010)* av Clare Brooks så nämner man i kap 10 att i Storbritanniens riksdag publicerades en manifestation för lärandet utomhus år 2010. Bob Digby (s.122) förklarar att man förespråkar fördelarna med att studenterna arbetar utanför klassrummet oavsett om det handlar om minuter utanför klassrummet eller veckolånga resor. Det spelar egentligen ingen roll var man bedriver fältstudier bara det involverar alla elever oavsett kultur, bakgrund eller andra omständigheter. Det ger dem trygghet och välbefinnande att vara i ett sammanhang med andra elever utomhus. Digby säger att det har funnits en tradition av fältstudier till t.ex. lokala destinationer och att det kan skilja sig vilket utflyktsmål det blir och det handlar mycket om lärarens engagemang. Nu vill man ändra på läroplanen till fältstudiernas fördel. Vanligtvis så fungerar en lektion med kommande fältstudier på följande sätt enligt Digby: Läraren följer en textbok och undervisar utifrån den och sedan får eleverna uppleva motsvarande utomhus på en fältstudie. Eleverna skissar, ställer frågor eller fotar m.m. En utav de bättre alternativen är om eleverna får ta del av någon expert på valda området, någon utifrån skolan. Digby presenterar två olika sorters lärare för fältstudier, "Tolkningsläraren (the interpretation teacher) och överföringsläraren (the transmission teacher). Några av kännetecknen för "överföringsläraren" är: Kunskapen är direkt tagen från text, fältstudierna är densamma år till år, positiv återkoppling baseras på rätt svar utifrån lärarens material m.fl. Kännetecknen för "tolkningsläraren" är: Informationen varierar konstant, fältstudierna ser olika ut pga. variationer av elever, metoderna varierar utefter elevernas intresse m.fl. men båda dessa lärarstilar fungerar och det ena behöver inte utesluta det andra skriver Digby (s.124-125). Fältstudier har handlat om insamlande av data för att skapa sin egen uppfattning av verkligheten (s.126). Digby (s.129) skriver också att det verkar som att elevernas upplevelser baseras på individuella lärare och skolans inställning till fältstudier. Man säger att fältstudier har fyra kategorier för inläring: 1. Skolans område. 2. Lokala närområdet. 3. Dagsutflykter. 4. Längre resor. Alla dessa utflyktsmål är bra för undervisningen men för just äldre elever så kan skolans område och närområdet vara för ointressant. Digby talar om fördelarna med fältstudier och att det ger positiva effekter på ungdomarnas uppförande, inläring och personlighet samt att deras sociala egenskaper gynnas. Man nämner även problemen med fältstudier såsom att de är svåra att få till pga. tidsbrist. Förarbetet och planeringen skrämmer bort många lärare från att genomföra fältstudier (s.130). I vissa fall där lärare vill ha fältstudier men skolan inte har den traditionen så får lärarna hänvisa till läroplanen för att få sin vilja igenom. Alla de olika årskurserna bedriver fältstudier på olika sätt och alla ämnen passar inte lika bra till fältstudier som t.ex. historia, biologi och geografi. Digby identifierar tolv olika fördelar med fältstudier i hans Box 10.2 (s130) men delar också upp dem i tre kategorier: Uppförande, Lärande och Personliga och social fördelar.

Under Uppförande har han tre punkter:

- Förbättrar unga elevers attityd till lärande.

- Reducerar uppförande- problem och ökar närvaron.
- Stimulerar, inspirerar och förbättrar motivationen.

Under lärande så nämner Digby sju punkter:

- Utvecklar aktiva medborgare och förvaltare av omgivningen.
- Utvecklar förmågor och självständighet i ett ökande antal miljöer.
- Utvecklar förmågan att handskas med osäkerhet.
- Förbättrar akademisk prestation.
- Gör lärandet mer engagerat och relevant för ungdomar.
- Vårdar kreativitet.
- Förse eleverna med ökad inläring inför svårare studier.

Sista kategorin har två punkter, den personliga och social aspekten av friluftsliv:

- Förse med utmaningar och tillfälle för att kunna ta acceptabla risknivåer.
- Ge möjligheter för informellt lärande genom lek.

Digby säger också att alla punkter inte riktigt kan gå under kategorin "pedagogiskt lärande" t, ex uppförande och personlig och social förmåga men man kan eller inte räkna bort dem helt eftersom de gör ett så stort intryck i själva undervisningen av fältstudier (s.130).

Efter att ha analyserat Kinders förklaringar på olika strategier (se kap 3.2.1) så skall vi nu kritiskt bedöma frågan om vilka fördelarna är med fältstudier för studenter. Kinder menar att Gold et al. (1991) säger att det inte finns klara bevis på att fältstudier skulle vara speciellt fördelaktig och att Kent & Foskett (2000) menar att vi ofta kämpar om att hitta bevis som stödjer fördelarna av fältstudier. Faktum är att relativt lite forskning har gjorts på de kognitiva fördelarna med fältstudier kontra klassrumsstrategier menar Kinder. För skolgeografins tillgängliga material angående fördelarna med fältstudier så pekar de på att det inte finns någon garanti på fördelar hos studenterna. Det pekar också på hur lite utrymme fältstudier får i de redan fulla läroplanerna samt att lärarna inte ägnar tid och planering för fältstudier utan oftast använder det endast som en slags examination i ämnet geografi. Det har även visat sig att bra planerade lektioner med fältstudier har motiverat och ökat inlärningsförmågan hos studenterna på ett positivt sätt förklarar Kinder.

3.4. Närområdesstudier i skolan.

Ingrid Sanderorth m.fl. skriver i boken "*Plats identitet lärande*" (2015) om närområdesstudier och vad barn upplever i samband med det och det kan kopplas direkt till frågeställning 3 angående vilka positiva effekter just närområdesstudier kan ha för eleverna. Det blir en mer levande undervisning eftersom studierna berör eleverna pga. att de är i deras närliggande område, det blir mer intressant och undervisningen blir mer mottaglig. Relationen stärks mellan eleverna och omgivningen. Eleverna får "öppnade ögon" och intryck kan bearbetas samt eleverna kan utveckla

tolkningsredskap inför sin omvärld. Den direkta fysiska kontakten med natur- och kulturfenomen ger en känsla av autenticitet skriver Sanderoth (2009,2015). De konkreta upplevelserna i utemiljöer berör människor på djupet och det får man via alla sinnen, vår kropp, vårt förstånd och i själen. Man utvecklas emotionellt och intellektuellt. Med närområdesstudier så får eleven en "hemkänsla" och känner sig stärkt av att man är i deras värld. De utvecklar en trygghet som i sin tur skapar en delaktighet och en ansvarskänsla menar Sanderoth (2009,2015)(s.83-87). När elever känner sig delaktiga skapas ett intresse och det känns meningsfullt att lära speciellt när det handlar om verkliga händelser och situationer. Om aktiviteten upplevs som positiv och meningsfull så är det viktigare än goda resultat från en uppgift. I närområdesstudier så blir ofta undersökningsmetoder ett av de vanliga sätten att arbeta och studera. Eleverna blir nyfikna och lusten till att lära ökar samt förståelsen av sambandet mellan människan och miljön blir tydligare. Men samspelet mellan lärare och elev är minst lika viktigt. Läraren måste skapa ett intresse för geografins studier i närområdet genom att väcka nyfikenhet och engagera sig i eleven. Lärare måste ta hänsyn till elevens samhörighet till objekten som skall studeras samt skapa en positiv relation. Samspelet mellan elever är också viktigt eftersom elever har olika mycket kunskap om olika saker och de lär av varandra. Förutom alla fördelar med utomhuspedagogiken så mår barn fysiskt och psykiskt bättre om de vistas utomhus skriver Sanderoth (2009,2015)(s.88-91).

Svaren från lärarna i intervjun angående frågan om "fördelar med fältstudier" kan kopplas ihop med Sanderoth's (2009,2015) påstående om elevernas positiva effekter av fältstudier. Lärarna yttrade samma sak och det fanns i stort sett bara positiva effekter och resultat med utomhusinläring.

3.5. Användning av fältstudier i skolan

3.5.1 Läroplanen

Med detta avsnitt vill jag förtydliga vikten av fältstudier med stöd från läroplanen. Det är viktigt att veta vad fältstudier innebär för skolelever i geografi och att det till största delen handlar om utomhusvistelse. I boken "*Läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011*" från Skolverket så förklaras det tydligt i det "centrala innehållet" samt i "kunskapskraven" från årskurs 4-6 och årskurs 7-9 att undervisningen skall behandla fältstudier. I årskurs 4-6 skall eleverna arbeta med metoden,

"Fältstudier för att undersöka natur- och kulturlandskap, till exempel hur marken används i närmiljön" (citats s.162).

I årskurs 7-9 skall eleverna arbeta med metoden,

"Fältstudier av natur- och kulturlandskap, till exempel av samhällsplanering i närsamhället" (citats s.163).

Kunskapskraven för årskurs 6 i fältstudier är,

"Vid fältstudier använder eleven kartor och enkla geografiska verktyg på ett i huvudsak fungerande sätt (E nivå), relativt ändamålsenligt sätt (C nivå), ändamålsenligt och effektivt sätt (A nivå). (cit. s.164-165).

Kunskapskraven för årskurs 7-9 är,

"Vid fältstudier använder eleven kartor och andra verktyg på ett i huvudsak fungerande sätt (E nivå), relativt ändamålsenligt sätt (C nivå), ändamålsenligt och effektivt sätt (A nivå). (s.166-167).

På skolverkets hemsida www.skolverket.se så kan man ta del av kurserna geografi 1 och 2. Ämnets syfte är att eleverna skall kunna använda sig av olika inlärningsmetoder såsom fältstudier, exkursioner, laborationer och övningar för att lära sig observera, identifiera, kategorisera och analysera data, händelser och förändringar i omvärlden.

Geografi 1, 100 poäng, där står det i det "centrala innehållet" att kursen skall bl. a behandla geografiska källor och rumslig information. Fältstudier är en av sätten som eleverna skall samla in den informationen på.

Geografi 2, 100 poäng, där står det under det "centrala innehållet" att kursen skall bl. a behandla insamling och bearbetning av rumslig data och det skall göras bl. a via fältstudier. Det står även att elever skall ta del av:

"Fältstudier av natur- och kulturlandskap, till exempel samhällsplanering i närsamhället."

När man tar del av skolverkets krav på fältstudier så borde det vara självklart för geografilärare att genomföra detta. Ska man t. ex. ge ett fullständigt slutbetyg i årskurs 9 inom geografi så skall alla kunskapsmål vara uppfyllda. Det bör man hinna med under 6 terminer på högstadiet.

3.6 Kognitivt lärande

Marylin Lisowski och John F Disinger skriver om kognitivt lärande i en artikel från Columbus, OH i USA (1987). De diskuterar kognitivt lärande utanför klassrummet och hur lärarna använder fältstudier. I USA så beskriver de hur fältstudier mestadels handlar om naturkunskap och sociologi på gymnasiet. Det står i deras läroplan men det genomförs inte allt för ofta. Lisowski och Disinger beskriver ett så kallat "utanför klassrum fenomenet" att lärarna drar sig för att undervisa utomhus. De förklarar att tidigt i historien då Sokrates och Aristoteles levde så undervisade dessa herrar mycket utomhus. I modern tid så anses det också nyttigt att vara utomhus med sin undervisning men trots det så är den sortens undervisning minimal menar Lisowski och Disinger. Orsakerna kan vara många men de diskuterar kring tidsbrist, brist på

planering, krångliga regelverk, resurser, transporter m.m. En stor orsak är också lärarnas brist i engagemang och att det har blivit en dålig ovana att alltid hålla sig inomhus med klassrumsinläring. Lisowski och Disinger tar upp resultat från en tidigare forskning inom inläring och den visade på ökade förmågor hos elever som gjort mycket fältstudier. Styrkor som jämförelse, diskussion, applicering, förvärv m.m. är något som tydligt har visat sig hos dessa elever. Skriftliga prov baserat på fältstudier har visat sig bli bättre samt skriftliga prov baserat på film undervisning är också bra så en kombination av dessa anses överlägsen vanlig kognitiv klassrumsinläring. Lisowski och Disingers förklaring av dessa forskningsexperiment är baserat från grundskolan mellan åren 1935 och 1986. (Se bilaga).

Ashley Kent och Nick Foskett (2000) skriver att i en studie från Storbritannien så tar de upp vikten av kognitivt lärande. De skriver att fältstudier må ha ett syfte relaterat till bla kunskap, förståelse, kompetens, och värderingar i relation till inläring av specifikt geografi eller till relation av ett bredare pedagogiskt mål som att förhöja miljömedvetenheten samt utbilda elever till att få praktiska och intellektuella kompetenser. I en studie gjord av Boardman (Refererad i Kent & Foskett 2000) angående fältstudiernas mål i läroplanen så lokaliserade gymnasielärare 30 mål och mestadels av dem var relaterade till kognitivt lärande och de genomfördes och förbättrades i klassrum. Det ansågs vara viktigast med kartografi men aspekterna med att vara utomhus tillsammans med lärare och elever för att få ett estetiskt närvarande och respekt för landskapet var inte så viktigt enligt gymnasielärarna. Graham Smith upprepade på 90-talet Boardmans studie och har identifierat en ökande betoning av klassrumsförvärvad kompetens inom fältstudier men trots det så är det inte jämställd med kognitivt lärande utomhus men trots det så visar ingen av dessa två studier något bredare mål inom fältstudier skriver Kent och Foskett (2000, sid 175). Om dessa gymnasielärare anser att mycket av målen handlar om kognitivt lärande och inte kan relatera till utomhusstudier såsom fältstudier så är det märkligt anser jag, tror det handlar om okunskap och lathet. Smith (Kent & Foskett, 2000, s176) relaterar målen i fältstudier till tre breda kategorier: utomhusstudier, friluftsliv och personlig och social utveckling. Smith förklarar det så här att det viktigaste med kognitivt lärande är fältstudierna och dess datainsamlande, fältskisser och problemlösning m.m. För det andra så är den personliga utvecklingen viktig, känslan av plats och sammanhang samt ansvaret för omgivningen och naturen, att samarbeta och förstå andra elever och lärare är viktigt. Det sista handlar om kunskap och personlig psykomotorisk utveckling för omgivningen genom friluftsliv. Det visade sig i en studie från Australien att om eleverna blev blöta från arbete i en flod så mindes de och genomförde arbetet bättre, deras kognitiva förmåga utvecklades. I USA så jämfördes en studie av likadan uppgift fast i två kategorier, klassrumsinläring och fältstudier. Det som var mest anmärkningsvärt var den ökande förståelsen, analysen och samarbetet från eleverna med fältstudierna (Kent & Foskett, 2000, s177).

Alan Kinder i boken *Debates in geography education* av Lambert, D & Jones, M (2012) beskriver på (s.188) frågan om vilka fördelarna är med fältstudier för studenter och det är efter de

olika strategier som presenterats inom fältstudier. Kinder beskriver kritiskt och skriver att Gold et al. (refererad i Kinder 2012) säger att det inte finns klara bevis på att fältstudier skulle vara speciellt fördelaktig och att Kent & Foskett (2000) menar att vi ofta kämpar om att hitta bevis som stödjer fördelarna av fältstudier. Faktum är att relativt lite forskning har gjorts på de kognitiva fördelarna med fältstudier kontra klassrumsstrategier menar Kinder. För skolgeografins tillgängliga material angående fördelarna med fältstudier så pekar de på att det inte finns någon garanti på fördelar hos studenterna. Det pekar också på hur lite utrymme fältstudier får i de redan fulla läroplanerna samt att lärarna inte ägnar tid och planering för fältstudier utan oftast använder det endast som en slags examination i ämnet geografi. Det har även visat sig att bra planerade lektioner med fältstudier har motiverat och ökat inlärningsförmågan hos studenterna på ett positivt sätt förklarar Kinder.

3.6.1 Vad anser lärare om fältstudier

Malin Sjöström beskriver i sin C-uppsats *"En studie om utomhuspedagogikens och fältstudiernas roll i geografiundervisningen"* (2015) om hur hennes intervjudeltagare ser på utomhuspedagogik. Sjöström som använde sig av en intervjustudie av lärare på högstadiet och mellanstadiet hade följande frågeställningar:

1. Hur beskrivs utomhuspedagogiken i skolan som en väg till lärande?
2. Hur ser professorernas bild av fältstudierna ut och hur har det använts historiskt?
3. Vad anser lärarna om fältstudier, vilka likheter och skillnader finns samt liknar deras åsikter professorernas?

Malins frågeställning som är av mest intresse för min egen studie är en del av fråga 3 *"Vad anser lärarna om fältstudier?"*. Malin beskriver att hon intervjuade fyra lärare och de var eniga om att de skulle vilja använda sig mer av fältstudier än vad de ansågs sig göra vid intervjutillfället. En av högstadielärarna säger att tidsbristen är ett problem. En av mellanstadielärarna säger att de tror det är jättebra att komma ut och lära sig men att klassen kan vara ett problem, vissa klasser fungerar och andra klasser kan det bli kaos om man går ut. En av högstadielärarna menar på att inläringen kan öka men också att de sociala aspekterna kan påverkas negativt. De blir bråk och mobbing beroende på vilken grupp eleverna hamnar i. En högstadielärare nämner problematiken med ekonomin, byråkratin och kravet på säkerhet vilket gjort att just den läraren avstått fältstudier. En av mellanstadieläraren anser att fältstudier inte behöver kosta så mycket för skolan men att det ställer krav på föräldrarna att barnen måste ha varma kläder vilket alla kanske inte har råd med. När Malin analyserar sina svar så nämnde hon en bra sak och det var att det inte är så enkelt att genomföra fältstudier trots den idealiska bilden vi ofta får från litteraturen. Malins svar liknar mycket svaren från min egen studie som jag presenterar i kap 5." Analys"

4. Resultat av intervjuundersökningen

4.1 Arbetsplats

Många av lärarna på högstadiet jobbar på en stor skola och antingen låg de centralt eller i anslutning till ett bostadsområde och i vissa fall fanns det även tillgång till grönområde. Gymnasielärarnas skola ligger centralt med närhet till grönområde samt historiska platser.

Alla lärare trivs på sin arbetsplats förutom en gymnasielärare som uttryckte det ” *Jag trivs inte speciellt men gillar yrket, jag saknar bättre samarbete inom ämnet*”. Lärarna är nöjda med sitt yrke. Men alla är missnöjda med framförallt tiden men även resurser och samarbete i sina ämnen. Disciplinen hos elever är dålig.

4.2 Hur ser lärarna på fältstudier?

Alla lärare tycker att fältstudier är bra och lärorikt för eleverna. De mer erfarna lärarna nämner att verkligheten kopplas ihop med klassrummet och att eleverna utvecklas och att det är nyttigt för eleverna att komma ut i verkligheten. Att få använda fler sinnen och på ett annat sätt utvecklar lärandet ansåg lärarna. Den yngste läraren verkar vara nervös inför sina framtida lektioner inom fältstudier då han aldrig hade genomfört det och sa ” *Fältstudier var inget man fick lära sig på Universitetet*”. Samtidigt ansåg lärarna sig inte ha tid med fältstudier och det prioriterades inte.

4.3 Bedriver lärarna fältstudier?

Kvinnan på högstadiet bedriver fältstudier i några klasser men det är pga. ett bekvämt schema för just de klasserna. Den ena kvinnan på gymnasiet samarbetar med övriga lärare så hon kan bedriva fältstudier. De andra lärarna ser fältstudier som något krångligt mycket pga. tiden och schemat. Den andra kvinnan på gymnasiet har dock fördelen att skolan har en tradition med vissa resor och utflykter som kan klassas som fältstudier vilket en annan lärare också haft i tidigare undervisning men som nu tagits bort pga. tidsbrist. Den yngre mannen känner sig för oerfaren att bedriva fältstudier just nu och en annan lärare genomför det inte och sa: ” *Vart skall jag ta vägen med eleverna med tanke på att jag inte känner till området*”. Bara en av lärarna bedriver fältstudier i den grad att det innebär övernattnings i naturen med tillhörande uppgifter. Det beslutades efter en förfrågan av läraren till rektorn. Rektorn var intresserad och gav pengar och tid för genomförandet.

4.4 Om lärarna fick välja helt fritt, inga tidsramar, mål osv hur skulle de vilja arbeta med fältstudier?

Den ena mannen var inte positiv till fältstudier oavsett tidsramar, vädret var en stor faktor ” *Vad gör man om det ösregnar och eleverna inte har regnkläder?*”. En av lärarna hade en syn på skolan att det fanns negativa viljekrafter hos lärarna att genomföra fältstudier trots en bättre

tidsaspekt. Kvinnorna på gymnasiet verkade ha en plan för hur det borde gå till för att det skulle kunna funka men återigen så är det organisatoriskt svårt att genomföra det. Den yngre mannen verkar positiv bara det finns tid och resurser. En av männen ville arbeta ämnesövergripande och kalla det överlevnadsträning t.ex. att i geografin jobbar man med kartor och kompass. Biologin tar hand om naturen och t.ex. hemkunskapen lär ut matlagning utomhus. Även en annan lärare ville kalla det överlevnadsträning i samband med kartografi.

4.5 Fördelar/Nackdelar med fältstudier?

Samtliga lärare är överens om att fördelen med fältstudier är inlärningsförmågan samt att man sammanfogar böcker med verklighet. Man mår bättre med frisk luft och härliga upplevelser och det kan ge en energi till övriga lektioner. Att eleverna får chans att studera verkligheten, att komma ut och se med egna ögon. En stor fördel men också utmaning är hur eleverna samspelar under fältstudier när de inte är i sin ”normala” klassrumsmiljö och det är väldigt nyttig erfarenhet för eleverna. Det finns inga nackdelar rent kunskapsmässigt. Nackdelen är fortfarande planeringen och vädret enligt dessa lärare samt att en uttryckte det att *”eleverna kanske tycker det är tråkigt”*. Fördelen kan vara att eleverna lär sig förstå omgivningen på ett bättre sätt. Att eleverna lär sig om miljön och hur de skall förhålla sig till den. Att man t. ex inte bara spolar i toaletten utan man även kan göra ett besök och se hur ett reningsverk fungerar och var vattnet sedan rinner ut. Nackdelen är att förberedelserna kan var tidskrävande samt motståndet att gå ut t.ex. när det är dåligt väder. Svårt att bemästra förkunskaper såsom kartkunskap. Sedan kan många lärare tycka det är svårt att lämna det ”trygga klassrummet”.

4.6 Har lärarnas syn på fältstudier ändrats över tid?

Lärarna har olika svar på denna fråga och den ena mannen tycks inte gilla fältstudier och kvinnan på högstadiet har ändrat sin inställning samtidigt som läroplanen ändrats. Kvinnorna på gymnasiet tycks alltid ha gillat fältstudier och gör det fortfarande. De båda yngre männen har ingen åsikt eftersom de aldrig genomfört fältstudier. En lärare hade arbetat med tre olika läroplaner och så har hon varit med om en del olika skolprojekt som involverade naturen. Om man tar t.ex. naturen och vill att eleverna skall värna om den så räcker det inte med att bara läsa om den i läroböcker utan man måste också se vad som händer med den ute i verkligheten menar hon. Det praktiserades mycket mer fältstudier förr i de gamla läroplanerna enligt läraren. En annan lärares engagemang har ökat allt eftersom hon blivit tryggare i sin roll som lärare. Hon har skapat en mer positivare inställning till ämnet geografi och kravet av fältstudier samt att förmågan att motivera eleverna har blivit bättre. Läraren som nyss genomfört en omfattande fältstudie har fått ny inställning till ämnet och verktyget fältstudie och det på olika sätt. Både på hur eleverna skötte sig och anpassade sig samt hur han själv uppförde sig och hur an fattade beslut.

4.7 Lärarnas egna tankar

En av männen talar åter om vädrets makter och om hans skola hade legat i närheten till havet och skogen och befunnit sig i en annan världsdel där vädret var fint utan snö, regn och blåst så skulle det finnas en bättre inställning till fältstudier. Kvinnorna nämner nackdelen med dåligt väder men med rätt resurser så kan det bli bra menar kvinnorna. Inställningen hos läraren är avgörande för hur upplevelsen blir hos eleverna samt att skolledningen bör beakta värdet av fältstudier. Skolans organisation verkar också ställa till det med tid och resurser. En av lärarna berättade att han känner att det är något han vill genomföra men inte vet hur, och han är osäker på hur kollegorna gör. Hur man skall hålla reda på en hel klass sjuor ute i det fria skrämmer honom och han sa *”nyligen funkade det inte med en liten promenad med en sjua”* så för honom är det en skrämmande tanke. Nutidens skola är så krystat och resurserna krymper, det finns ingen tid för ordentlig planering och reflektion av sitt eget arbete menar en av lärarna. Men värdet av fältstudier är lika viktigt nu som förr. Skolor tar bort idrottsdagar, friluftsdagar och andra utflykter för det hinns inte med. Lärare fyller en stor funktion för att skolan skall fungera optimalt och skolledningen bör återgå till en del av ursprunget som det en gång var angående fältstudier och en lärare berättade *”vädret är en återkommande faktor men kan man ha labbrockar i kemin så skulle man kunna ha regnjackor till utevistelser”*. Pengar och tid är ett problem men på en av lärarnas skola så har även rektorn följt med på fältstudier för att se vilken positiv inställning som följer med eleverna efter en fältstudie. Detta har gynnat inställning hos skolledningen som varit generös med resurser. Inställningen hos eleverna till fältstudier är ingen märkbar skillnad från förr och nu säger kvinnan. Men lärarens engagemang är jätteviktig, om läraren är positiv så är chansen mycket större att det skall bli en bra upplevelse för eleverna. Vädret gör skillnad såklart och alla kan bli på dåligt humör, även den bästa avslutar kvinnan. En lärare sa en bra sak om intresset till fältstudier *”Engagemanget börjar hos den enskilda läraren och utan rätt inställning så blir det inga fältstudier oavsett hur mycket resurser ämnet får”*. Läraren som nyligen varit på fältstudier ville ha mer naturorienterad undervisning och önskade att eleverna via geografin fältstudier kunde lära sig navigera utan GPS, hitta saker i naturen som vägar och vattendrag och skulle det börja regna så kunde man lära sig att skydda sig mot det naturelementet osv.

4.8 Resultatsammanfattning

Genom mina intervjuer så tyckte jag att frågeställningarna fick ett tydligt resultat. Frågan hur lärarna använder fältstudier som ett verktyg i sin undervisning så tyckte jag svaret blev tydligt. Några av de tillfrågade lärarna använder fältstudier i liten utsträckning. De ville kunna använda det mer men tiden för planering och genomförande räcker inte till samt att det finns fler aspekter som måste tas i anspråk såsom t. ex vädrets makter. De andra lärarna i studien var positiva till fältstudier och var medvetna att det ingår i läroplanen men finner varken tid eller resurser för att genomföra det. Som ett verktyg i undervisningen så höll samtliga lärare med om att det är ett bra sätt för eleverna att ta till sig kunskap på ett bra sätt. Den enda läraren som nyligen gjort en storskalig fältstudie med samtliga elever i årskurs åtta på sin skola var väldigt nöjd och ville

absolut fortsätta med det till nästkommande åttor.

När det kommer till frågan hur vida lärarna har förändrat sin inställning och undervisning av fältstudier över tid så var svaren lite olika. En del lärare hade jobbat länge så de hade varit med om olika läroplaner och kunde jämföra läroplanerna samt hur resurs och tidsfördelningen var fördelade i ämnena då och nu. En lärare hade vidgat sin syn till det positiva efter att ha genomfört sin första fältstudie, han påpekade alla positiva aspekter och ville fortsätta med fältstudier. De andra lärarna hade inget att jämföra med då de inte genomfört fältstudier pga. ointresse, tidsbrist eller att de var för nya i yrket.

Sista frågan i frågeställningen var vilka fördelar fältstudier för med sig. Den frågan besvarades i stort sett samma av lärarna. Eleverna mår bättre av att komma ut i friska luften och lära sig förstå sin omgivning. Eleverna använder fler sinnen vilket gynnar inlärningsförmågan. Fältstudier är ett av de bästa sätten att lära sig kunskap. Fältstudier förenar teori med verkligheten samt att det gynnar till ett bättre samarbete både mellan elever själva och mellan elever och lärare.

5. Analys

Jämför man och analyserar litteraturgenomgången med svaren från intervjuerna så hittar man många likheter. Författarna Klas Sandell och Sverker Sörlin (1999) diskuterar vikten av att vara utomhus för den ökade kroppsliga och själsliga aspekten samt att stillasittande är onaturligt för barn. Kroppsrörelser påverkar människors tänkande positivt. Ingrid Sanderoth (2015) menar samma sak att barn mår bättre av att vara utomhus. I Malin Sjöströms (2015) uppsats så var alla hennes intervjudeltagare positiva till utomhuspedagogik. Adam och Bertil i intervjun nämnde också att elever mår bättre om de får komma ut i friska luften, de mår bra ute i det fria.

Alastair Bonnet (2008) pratar om att man inte kan låsa in geografiundervisningen i ett klassrum utan den måste också upplevas på plats. Han menar att konceptet geografi handlar om att uppsöka platser. Samtidigt menar Foskett att studier visat att kognitiva förmågor utvecklas bra i klassrum och utomhusvistelse var mindre viktigt. Bob Digby (2010) säger liknande saker som Bonnet (2008) om att geografins fältstudier handlar om insamlandet av data för att skapa sin egen uppfattning av verkligheten. Sjöström (2015) skriver om att vill man bli en duktig geograf så krävs fältstudier och att det knyter ihop teori och praktik. Adam och Bertil sa att de tycker fältstudier är positivt och bra. Samtliga kvinnor svarade samma sak som Sjöström (2015), fältstudier knyter ihop teori och praktik. Dennis i intervjun menar liknande saker som Digby om att leta och finna svaren i naturen. Foskett skriver samma som Bonnet (2008) att fältstudier handlar mycket om datainsamlande och problemlösning.

Digby (2010) menar att elever känner trygghet och välbefinnande i att vara i ett sammanhang med andra elever genom fältstudier. Sanderoth (2015) menar också att det känns meningsfullt för eleverna med fältstudier speciellt om det är i elevernas hemtrakter och undervisningen blir mer

levande och den blir mer mottaglig. Sjöström (2015) skriver att professorerna förespråkar utomhuspedagogik för det höjer motivationen hos eleverna. Erika och Dennis i intervjun menar på att lärare och elever får en bättre kontakt när de är utomhus tillsammans. Erika säger att få komma iväg med elever utomhus är lärorikt men samtidigt säger Bertil att han skräms av tanken att gå ut med t ex en ny klass i årskurs sju.

Digby (2010) talar om engagemang och att det är viktigt och ibland avgörande för utomhuspedagogiken. Sanderoth (2015) säger liknande och att det är viktigt att läraren skapar ett intresse för utomhusvistelse. Marilyn Lisowski och John F Disinger (1987) förklarar att det brister i lärarens engagemang och att lärare drar sig för att ta med eleverna utomhus. Planeringen är avgörande och kan skrämja lärare menar Digby (2010), Lisowski och Disinger (1987) samt Sjöström (2015). Diana och Erika nämner engagemang och hur viktig den är och om läraren är positiv så blir även eleverna positiva. Engagemanget och intresset måste börja hos lärarna annars blir det inga fältstudier oavsett tid för planering. Samtliga deltagare i studien lyfte specifikt frågan om planering och hur svår den är. Både att finna tid för själva planeringen men också svårigheten med just planeringsarbetet för lektionsinnehållet och det organisatoriska runt själva tiden för att komma iväg.

Ser man på de positiva effekterna av fältstudier så menar Digby (2010) att uppförandet, inläringen och personligheten förbättras. Sanderoth (2015) säger att eleverna jobbar med alla sinnen vilket höjer inlärningsförmågan. Lisowski och Disinger (1987) förklarar också att diskussion, applicering och förvärvsförmågan utvecklas genom fältstudier. De säger även att förmågan att genomföra skriftliga prov bättre ökar. Adam vet att eleverna lär sig bäst utomhus och att inlärningsförmågan stimuleras. Cesar och Fanny i intervjun tycker att eleverna lär sig förstå sin omgivning och att fler sinnen används när man är utomhus. Diana säger att man använder synen, hörseln och smaken genom att vara utomhus och att man utvecklas, Erika menar samma sak med alla sinnen samt att fler lär-stilar utvecklas och resultaten blir fantastiska. Dennis pratar om den goda kamratskapen som gynnas av utomhuspedagogik och att eleverna lär sig samarbeta bättre. Digby har i stort sett sammanfattat vad hela studien säger med sin box (se kap 3.1.1) och en viktig sak som han nämner är ”lärande via lek” som jag tycker man inte skall glömma. Kinder (2012) visar på olika svar och det mest intressanta som Kinder presenterar är att det inte finns tillräckligt med forskning som styrker de positiva fördelarna med fältstudier vilket är motsägelsefullt då övriga delen av studien visar motsatsen?

Vad gäller problematiken med fältstudier så säger författarna Digby (2010) och Lisowski och Disinger (1987) att tidsbristen är en stor faktor. Lisowski och Disinger (1987) tillsammans med Sjöström (2015) säger att ökad byråkrati krånglar till det för lärare. Regelverk och säkerhetsfrågan blir ytterligare ett moment att förhålla sig till för lärarna. Lisowski och Disinger (1987) förklarar också att resurser som t ex transporter är en ekonomisk fråga för skolan och är ett problem. Samtliga deltagare i studien belyste tidsbristen för fältstudier och det kunde vara att schemat var för tajt eller att lektionerna är för hårt hållna m.m. de anser sig inte hinna helt enkelt.

Den ekonomiska frågan och problemet med det tog Diana upp och att det blir för mycket arbete bakom fältstudier ansåg Adam och Fanny. Alla utom Bertil och Erika tyckte att vädret är ett problem för att kunna bedriva utomhus aktiviteter. Samtidigt sa Dennis att om man väl är ute i naturen och det börjar regna så är det en övning i sig att skydda sig mot det. Erika och Cesar tog upp det intressanta med att eleverna faktiskt kanske inte tycker det är kul att gå ut och att det redan där blir ett motstånd. Bertil kände sig osäker på hela konceptet ”fältstudier” och vet inte riktigt hur han skall göra.

6. Diskussion

Syftet med uppsatsen var bla, att ta reda på orsaken till varför fältstudier inte används i större utsträckning i Svenska skolor och då riktat mot mitt ämne geografi. Jag gillar utemiljöer och som idrottslärare bedriver jag flera månader om året ”Idrott och Hälsa” utomhus. Det fungerar för mig och varför skulle det då inte fungera för andra lärare. Geografi har fältstudier i sitt styrdokument men ändå så går de inte utanför klassrummen enligt undersökningen. Tittar man på låg- och mellanstadieskolor så är barnen ute varje rast och leker. När det är lektion så händer det ofta att barnen får gå ut med uppgifter anknutna till ämnet de skall studera. Själv har jag varit verksam resurslärare i både låg- och mellanstadiet samt geografilärare i årskurs 5 och det var ofta som barnen fick ta på sig kläderna och gå ut för undervisning. Men vad som sedan händer med läroplanen och lärarnas motivation i högstadiet och gymnasiet ville jag också ta reda på. För att ta reda på varför fältstudier är så sällsynt så genomförde jag intervjuer där frågorna var rakt på sak, jag frågade helt enkelt lärarna om de bedriver fältstudier. Deltagarna för intervjun var både manliga och kvinnliga lärare med olika erfarenheter från högstadiet och gymnasiet i Uddevallas kommun. För att sedan få en djupare förståelse för ämnet jag valt att forska om så fördjupade jag mig i litteratur som hade anknytning till mitt valda område. Sandell och Sörlin (1999) gav mig en bild av friluftshistoria och hur svenska samhället tog till sig friluftsliv i början på 1900-talet. Att komma utomhus har först och främst handlat om människors rekreation och att bryta vardagens hårda arbete. Människors hälsa och välbefinnande stärks med utomhusvistelse enligt Sandell och Sörlin (1999). Forskningen har ju bevisat att människor mår bättre i symbios med naturen. Så om man kan börja i den änden att om skolbarnen får vara utomhus så mår de bättre psykiskt och fysiskt och sedan följa upp med Jean-Jacques Rousseau påstående att utomhusaktiviteter hjälper barns tänkande positivt. Bob Digby (2010) menar att elever får bättre social förmåga, personlighet och deras uppförande förbättras genom fältstudier. Ingrid Sanderth (2015) nämner också hur elevens relationer stärks med utomhusaktiviter och hur deras ansvarskänsla växer när de känner sig delaktiga i undervisningen och genom den studien så fick jag bra svar på en av mina frågeställningar angående för- och nackdelar med fältstudier. I boken *Debates in geography education (2012)* av Lambert, D & Jones, M så beskriver Alan Kinder (s.181) en annan del av syftena med fältstudier än vad övriga författare påpekat och det är att eleverna skall lära sig att välja och använda verktyg och tekniker lämpliga för ett säkert och

effektivt arbete inom fältstudier. Genom detta så skall eleverna lära sig undersöka olika platser utanför klassrummet både självständigt men också i grupp. Tillsammans med övriga aspekter av positiva fördelar med fältstudier så bör elever utvecklas enormt genom fältstudier anser jag. En annan aspekt på fältstudier gav Foskett och forskningen om att fältstudier inte alls har den positiva effekt på elever som övriga författare gav. Det blev intressant plus att det gav en lätt förvirring. Majoriteten av alla dessa författare med stöd i forskningen menar att barn och ungdomar i skolan mår bättre på alla möjliga vis utomhus men ändå förespråkar skolorna i högre åldrar inte utomhusinläring. Borde det då inte vara självklart eller på något sätt obligatoriskt i skolorna att vara utomhus med lektioner? Lärare kämpar med barn och deras konflikter och känslor hela dagarna och om forskningen säger att utomhuslektioner kan stärka eleverna och få dem att må bättre så skulle ju det underlätta för lärarna. Men trots alla dessa bevis och uppmaningar för positiva upplevelser så väljer lärarna bort fältstudier. Tittar man på lärarnas svar i intervjuerna angående fördelar med fältstudier som också var en av frågeställningar så var samtliga överens om att det är positivt för elevernas inläring och då hade jag inte ens nämnt att tidigare forskning bara sett fördelar med utomhuspedagogik. Alltså är deras föreställning om fältstudier samma som hos forskningen. Den första frågeställningen var hur lärarna ser på fältstudier som verktyg i sin undervisning. Den besvarades i stort sätt på samma vis att lärarna skulle vilja använda sig av fältstudier men det finns ingen tid och resurser hävdade de. I min uppsats så illustrerades ett exempel av en potentiell geografilektion där man behandlar information via läroböcker om moln. Texten är svår att ta till sig och det vore så mycket enklare att bara gå ut för att undersöka himlen och dess moln. Kan det vara så att lärarna är lata eller omotiverade? Gör man fältstudier så bör det finnas ett syfte som är relaterat till den ordinarie undervisningen. En vanlig utflykt kan annars bli svår att motivera för lärarna speciellt om det är dåligt väder. Är det som Lisowski och Disinger (1987) säger att lärarna drar sig för att gå ut och man kallar det för ”utanför klassrum fenomenet”. Kan vädret vara en av de största orsakerna till att lärare inte vill gå ut? Ser man på svaren från lärarna på den frågan så tyckte fyra av sex lärare att vädret var ett problem. Låt oss leka med tanken att en skola ger tillräckligt med resurser och tid för planering och att allt finns förberett och klart för nästa klass att genomföra fältstudier inom geografi. Vid den aktuella tidpunkten för lektionen då läraren skall undervisa geografi så blåser det kallt ute eller ännu värre regnar. Skulle lärarna välja att bedriva klassrumsinläring den dagen eller gå ut? Min egen analys på den frågan skulle bli att lärarna ändå väljer att stanna inomhus. Men är det å andra sidan en jättevarm sommardag i juni så kan lärarna spontant gå ut med eleverna och tillämpa inläring utomhus. Som ”Adam” uttryckte det att om hans skola hade legat i en annan världsdel med finare väder så skulle inställningen till fältstudier vara bättre. Ibland kanske inte eleverna har vissa klädesplagg för utomhusvistelse men då sa ju faktiskt ”Diana” en smart grej, varför inte skaffa regnrockar till skolan precis som det finns labbrockar i kemin? Intresset för utomhuspedagogik måste börja hos läraren tolkar jag det som. Lisowski och Disinger (1987) menar att det kan bero på en ful ovana hos lärarna att hålla sig inomhus. ”Erika” berättade att även hennes rektor kunde ibland följa med på utomhusvistelser vilket är jättebra då ledningen får en syn på hur det fungerar och kan på så vis eventuellt tillsätta mer tid och resurser.

När jag tittade på Malin Sjöströms (2015) C-uppsats så hade vi samma ämne men olika frågeställningar samt så riktades undersökning delvis mot mellanstadiet men förstudierna byggde på i stort sätt samma sak och det var de positiva effekterna av fältstudier. Sjöström (2015) kom fram till att planeringen inför fältstudier är otroligt viktig. Även Sjöströms intervjudeltagare var medvetna om de positiva effekterna av fältstudier men skyllde på tidsbrist, resurser m.m. precis som mina deltagare. Jag avslutar denna diskussion med att citera ”Erika ”*Engagemanget börjar hos den enskilda läraren och utan rätt inställning så blir det inga fältstudier oavsett hur mycket resurser ämnet får!*”

7. Reflektion

En av de största utmaningarna med uppsatsen var det organisatoriska inom intervjuerna. Att lyckas få till ett möte med verksamma lärare visades sig svårare än jag trott. Vid de första försöken att kontakta geografilärare för en intervju på grundskolan visade sig vara en olämplig tid då de flesta lärarna hade fullt upp med nationella prov. Andra omgången för intervjuer så var lärarna stressade inför betygsättningen och det var svårt att hitta tid för intervjuer. Gymnasielärarna hade enklare med tid. Litteraturgenomgången inför att hitta lämpliga avsnitt om fältstudier var tidskrävande och uttröttande men den funna informationen var intressant och viktig för uppsatsen. Eftersom jag själv jobbar som lärare på ett högstadium så hade jag en viss förförståelse till ämnet. I mitt ena ämne ”Idrott och Hälsa” så vistas jag ca 4 månader utomhus per läsår och vi är endast inne om det ösregnar med åska vid den tiden. Eleverna vet om det och de klär sig oftast efter vädret. I början kan det bli gnäll och motsättningar men när man väl sätter det i system så har eleverna inget emot att vara ute. Mina utomhuslektioner går att planera precis lika bra som inomhuslektionerna och det rör sig om samma tider, 50 minuter. Jag har också en hel del material som skall med ut t.ex. friidrottsmaterial, kratta, måttband, diskusar eller massa bollar och västar. Tittar jag då på ämnet geografi som är mitt andra ämne och hur deras fältstudier skulle kunna se ut så borde det kunna fungera enklare än vad som sägs i studien. Deras material behöver inte vara mer än t.ex. mobiler för korttagning, anteckningsblock, penna och eventuellt inläsningsmaterial/uppgifter. De kan ta på sig sina ytterkläder och bara gå ut. Jag förstår att lärarens planeringsarbete skulle ta lite mer tid än för oss idrottslärare vad gäller många av våra lektioner. Men vi idrottslärare har också lektioner med friluftsliv och orientering vilket kräver mycket förarbete inför både teori genomgångarna och sedan praktiskt utförande. Jag har svårt i nuläget att förstå problematiken men i framtiden när jag själv kanske arbetar med geografi så kommer jag att förstå vad dessa lärare menar. Inför litteraturgenomgången så visste jag att barn mår bra av att vara utomhus men att utomhusvistelse hade sådan positiv inverkan på inlärningsförmågan visste jag däremot inte. Att det sedan också bara var två intervjudeltagare som bedrev fältstudier, i en liten skala och en i större skala trodde jag inte. Tänkte att de i alla fall kanske gick ut någon gång under de varma månaderna. Denna studie har fått mig mer intresserad av fältstudier inom de teoretiska ämnena och då framförallt i mitt ena ämne geografi. Det gav mig

en lust att prova om det går att planera och genomföra fältstudier på ordinarie lektioner. Det är definitivt något jag skall försöka genomföra i framtiden om jag får en tjänst som geografilärare. Genom mina intervjuer fick jag bra svar på mina frågeställningar och det tillsammans med litteraturen gjorde att jag fick en tydligare bild av fältstudiernas fördelar och nackdelar.

Referenser

- Bonnet, Alistair. (2008) *What is geography?* CPI Group. UK.
- Brogren, Jörgen m.fl. (1999) *Klimatologi, Meteorologi*. Studentlitteratur. Lund
- Digby, Bob (2010) Approaches to learning outside the classroom. I Brooks, Clare (ed). (2010) *Studying PGCE Geography at m Level. Reflection, research and writing for professional development*. London: Routledge.
- Kent, A. & Foskett, N (2000) Fieldwork in the School Geography Curriculum. I Gerber, R & Kim Chuan, G (eds) (2000). *Fieldwork in geography: Reflections, perspectives and actions*. Kluwer: Dordrecht, 171-193.
- Hassmén, Nathalie och Hassmén, Peter. (2008) *Idrottsvetenskapliga forskningsmetoder*. Sisu idrottsböcker, Stockholm.
- Kinder, A. (2012) What is the contribution of fieldwork to Geography Education, I Lambert, D & Jones, M (eds) (2012). *Debates in geography education*. Routledge: London, 180-192.
- Patel, Runa & Davidsson, Bo. (1991, 2003) *Forskningsmetodikens grunder*. Studentlitteratur, Lund
- Sandell, Klas & Sörlin, Sverker. (1999) *Friluftshistoria. Från härdade friluftslif till ekoturism och miljöpedagogik*. Daleke Grafiska AB, Malmö.
- Sanderoth, Ingrid, Båth, Sten & Werner, Margit. (2015). *Plats Identitet Lärande*. Studentlitteratur AB, Lund.
- Skolverket. *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011*. Edita, Västerås.
- Trost, Jan. (1993, 2005 och 2010) *Kvalitativa intervjuer*. Studentlitteratur AB, Lund.

Elektroniska källor

www.skolverket.se

www.kau.se/biblioteket/ uppsatser och examensarbeten. Sjöström, Malin. (2015) ”En studie om utomhuspedagogikens och fältstudiernas roll i geografiundervisningen” C-uppsats, Karlstads Universitet.

Marylin, Lisowski. John F, Disinger. Cognitive Learning in the Environment: Secondary Student. ERIC / SMEAC. Environmental Education, Digest No.1, 1987. Source: ERIC Clearinghouse for Science Mathematics and Environmental Education Columbus OH. (hämtad från <http://files.eric.ed.gov/fulltext/ED286756.pdf>)

Övriga källor

Bilaga 1

Kognitivt lärande.

Bilaga 2

(Min första riktiga fråga var: (inledande) - Hur ser du på fältstudier? Följdfrågor beroende på svar löd: - Varför/ Hur kommer det sig?

Andra fråga löd: (specificerande/uppföljande) - Bedriver du fältstudier? Mina följdfrågor blev då: (Ja) -Utveckla hur du menar. (Nej) - Varför inte?

Tredje frågan jag ställde var: (strukturerande/specificerande) - Om du fick välja helt fritt, inga tidsramar, mål osv. Hur skulle du vilja jobba med fältstudier?

Fjärde frågan var: (sonderande) – Ser du några fördelar respektive nackdelar med fältstudier?

Femte frågan var en direkt fråga till dem som lärare om de använt sig av fältstudier: (uppföljande) - Har din användning av fältstudier förändrats över tid och i så fall hur?

Min sjätte och sista fråga var: (sonderande) - Egna tankar?)